

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11
The 11th STOU National Research Conference

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
ในอำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
Development Guidelines for Operations of Agricultural Learning Center
in Phak Hai District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

ธนัท อินทชิต (Thanatat Inthachit)¹ พลสรานู สราญรมย์ (Ponsaran Saranrom)²

เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (Chalerm Sak Toomhira)³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทั่วไป สังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) การบริหารจัดการของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) (3) ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานศูนย์ ศพก. (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานของศูนย์ ศพก. และ (5) แนวทางการพัฒนาศูนย์ ศพก. ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ (1) เกษตรกรที่เข้ารับบริการของศูนย์ ศพก. ในอำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 136 ราย กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณตามวิธีการของทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง 102 ราย จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ และ (2) คณะกรรมการศูนย์ ศพก. จำนวน 28 ราย กำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลโดยสรุปเนื้อหาจากการสนทนากลุ่มผลการวิจัยพบว่า (1) เกษตรกร ร้อยละ 67.6 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 56.39 เป็นสมาชิกกลุ่มนาแปลงใหญ่ การเข้ารับบริการที่ศูนย์ เฉลี่ย 3.79 ครั้งต่อปี (2) ส่วนใหญ่รับรู้ถึงการบริหารจัดการทุกด้าน ยกเว้นด้านการรายงาน และการให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญในการดำเนินการ (3) เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงาน ในระดับมากที่สุด (4) มีปัญหาการดำเนินงานในระดับปานกลาง คือ ด้านการบริหารจัดการ และ (5) แนวทางการพัฒนาศูนย์ ศพก. ประกอบไปด้วย 4 แนวทาง ได้แก่ การบริหารจัดการเน้นการการมีส่วนร่วมและการบูรณาการ การสร้างการรับรู้บทบาทหน้าที่และองค์ความรู้ของคณะกรรมการ การปรับปรุงองค์ประกอบศูนย์และพัฒนาสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการให้บริการเน้นการสร้างทีมงานและแผนการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ แนวทางการพัฒนา ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร การดำเนินงาน

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช Thanatat_yai@hotmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช oh1981@gmail.com

³ รองศาสตราจารย์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช artoom@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

Abstract

This research had the objectives to study (1) general, social, and economic conditions of farmers, (2) administration of agricultural learning center, (3) satisfaction regarding the operation of the agricultural learning center, (4) problems and suggestions in the operations of agricultural learning center, and (5) development guidelines of the agricultural learning center. The population of this study were (1) 136 farmers who received the service of the agricultural learning center in Phak Hai district, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. The sample size of 102 farmer was determined by using Taro Yamane formula with the confidence level of 0.05 and was selected by simple random sampling method. Data were analyzed by statistics such as frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, and ranking. (2) Committees of agricultural learning center accounting for 28 members were selected by purposive sampling method and the data were summarized the contents from focus group. The results of the research showed that (1) 67.6% of farmers were male with the average age of 56.39 years. They were members of rice collaborative farming group. The average service usage was 3.79 times per year. (2) Most of the farmers knew about the management of the center in every aspect except for the reporting aspect and opinions about the importance in the operations. (3) Farmers were satisfied with the operations of the agricultural learning center at the highest level. (4) The problem in operation at the moderate level in management aspect. Furthermore (5) the development guidelines for the agricultural learning center consisted of four approaches such as management focusing on participation and integration, creation of duty perception and knowledge of the committees, center component modification and development into agricultural tourism attraction, and emphasized service on team building and operational plan.

Keywords: Development guideline, Agricultural Learning Center, Operation

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

บทนำ

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการและการตลาดแก่เกษตรกร รวมทั้งการบริการทางการเกษตร เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในพื้นที่ และที่สำคัญคือ เป็นกลไกในการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานต่างๆ ในการแก้ปัญหาและการพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ จากในสภาวะปัจจุบัน สถานการณ์การผลิตสินค้าเกษตรของเกษตรกรมีปัญหาในเรื่องต้นทุนการผลิตที่ค่อนข้างสูง ปัญหาโรคแมลง และพื้นที่ดินขาด ความอุดมสมบูรณ์ ทำให้ผลผลิตที่ได้มีปริมาณน้อย และมีคุณภาพต่ำ เกษตรกรส่วนใหญ่ จึงประสบกับปัญหาการขาดทุน เกิดหนี้สิน และไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563)

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้มีการดำเนินการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) จำนวน 16 ศูนย์ โดยแบ่งเป็นประเภทสินค้าหลัก ได้แก่ข้าว จำนวน 15 ศูนย์ และผักเป็นสินค้าหลักจำนวน 1 ศูนย์ โดยมีการ เน้นประเด็นเรียนรู้เรื่องการลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มผลผลิต และการพัฒนาคุณภาพผลผลิต มีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ เกษตรกรต้นแบบ แปลงเรียนรู้ หลักสูตรการเรียนรู้ และฐานการเรียนรู้ โดยดำเนินการตามความเหมาะสมของ แต่ละพื้นที่ นอกจากนี้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอ ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน เพื่อให้มีการบริหารจัดการ และขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก.อย่างเป็นรูปธรรม โดยศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอผักไห่ กำหนดสินค้าชนิดข้าวเป็นสินค้าหลัก มีการกำหนดแนวทางการพัฒนาด้านการลดต้นทุนการผลิตโดยใช้สารชีวภัณฑ์ และด้านการพัฒนาคุณภาพจากมาตรฐานสินค้าเกษตร มีการดำเนินกิจกรรมแปลงนาเรียนรู้ แปลงไร่สวนผสม และฐานการเรียนรู้ ได้แก่ ฐานการเรียนรู้การจัดการดิน การจัดการเมล็ดพันธุ์ที่ดี การผลิตและใช้สารชีวภัณฑ์ การเลี้ยงปลุกสัตว์และประมง ซึ่งกำหนดฐานการเรียนรู้ให้มีสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนรู้ (สำนักงานเกษตรอำเภอผักไห่, 2563)

สำนักงานเกษตรอำเภอผักไห่ ได้ทำการศึกษา/รวบรวมข้อมูลด้านการบริหารจัดการและการให้บริการ ไว้ว่า ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ยังพบปัญหาด้านองค์ความรู้ทั้งแปลงเรียนรู้ ฐานการเรียนรู้ และหลักสูตร การเรียนรู้ที่ยังไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ส่งผลถึงการเข้ารับบริการที่ศูนย์ และด้านการบทบาทของ คณะกรรมการที่จะต้องปฏิบัติงาน ดำเนินการในการขับเคลื่อนศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ทำให้ไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการได้อย่างเต็มที่ จึงส่งผลให้การดำเนินการของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรไม่ต่อเนื่อง และไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยเห็นความสำคัญที่ต้องศึกษาสภาพทั่วไป สังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร การบริหารงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เพื่อให้ทราบแนวทางการ พัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และนำข้อมูลไปเสริมสร้างศักยภาพการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรให้มีความเข้มแข็ง และสามารถรองรับบริการด้านการเกษตรให้ครอบคลุมกิจกรรมการเกษตร รวมถึงการมีองค์ความรู้ที่เหมาะสมสำหรับชุมชน เกษตรกรในพื้นที่ที่ทำการเกษตรเป็นหลัก สามารถนำไปปรับใช้ในอาชีพและรายได้ทางการเกษตรได้อย่างมั่นคง

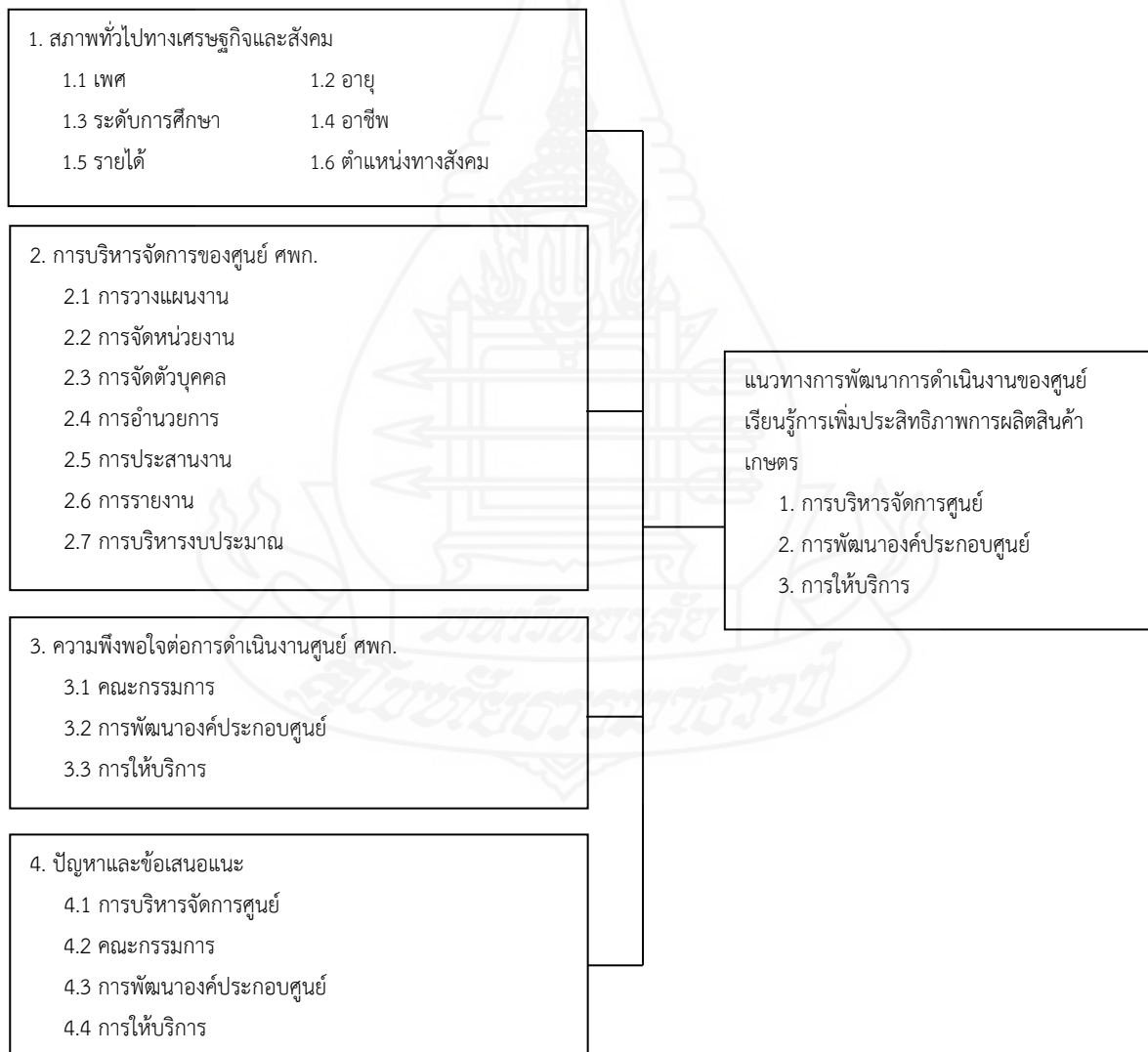
การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป สังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
4. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
5. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรที่ทำการศึกษาค้างนี้ (1) เกษตรกรที่ล่งซื้อเข้ารับบริการของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอฝักไ้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในปีงบประมาณ 2562 – 2563 จำนวน 136 ราย กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณตามวิธีการของทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง 102 ราย สุ่มตัวอย่างแบบง่าย และ (2) คณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรระดับอำเภอฝักไ้ จำนวน 28 คน เก็บตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 28 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์โดยทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability Consistency)) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Coefficient of Alpha) ได้ค่า สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาช (Cronbach's Alpha) ดังนี้ ระดับความพึงพอใจต่อศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เท่ากับ 0.964 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เท่ากับ 0.893 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การสรุปเนื้อหาจากการสนทนากลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม คือประเด็นที่น่าสนใจของผลการวิจัยจากแบบสัมภาษณ์ เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในอำเภอฝักไ้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไป สังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร เกษตรกร ร้อยละ 67.6 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 56.39 ปี ร้อยละ 71.6 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 2.89 คน ร้อยละ 76.5 ไม่มีการดำรงตำแหน่งทางสังคม แต่เป็นสมาชิกกลุ่มนาแปลงใหญ่ ทำการเกษตรเป็นอาชีพหลักคือการทำนา ประสบการณ์ทำการเกษตรเฉลี่ย 24.02 ปี พื้นที่ทำการเกษตร เฉลี่ย 35.67 ไร่ โดยเป็นของตนเอง เฉลี่ย 17.24 ไร่ และพื้นที่เช่าเฉลี่ย 32.92 ไร่ จำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 1.99 ราย รายได้ในครัวเรือน เฉลี่ย 319,029.41 บาท/ปี โดยเป็นรายได้จากการเกษตร เฉลี่ย 315,431.37 บาท/ปี รายจ่ายในครัวเรือน เฉลี่ย 182,023.53 บาท/ปี โดยเป็นรายจ่ายจากการเกษตร เฉลี่ย 179,837.25 บาท/ปี จำนวนหนี้สินเฉลี่ย 257,522.24 บาท ส่วนใหญ่มีแหล่งเงินทุนทางการเกษตรจากการกู้ยืม เกษตรกรกรเข้ารับบริการที่ศูนย์ ศพก. เฉลี่ย 3.79 ครั้งต่อปี และส่วนใหญ่รับรู้ข้อมูลศูนย์ ศพก.จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

2. การบริหารจัดการของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ด้านการบริหารจัดการ เกษตรกรส่วนใหญ่รับรู้ถึงการดำเนินงานด้านการวางแผนงาน การจัดหน่วยงาน การจัดตัวบุคคล การอำนวยความสะดวก การประสานงาน และการบริหารงบประมาณ แต่ไม่รับรู้ด้านการรายงานของศูนย์

ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรตามแนวคิดการบริหารของลินคอล์น เออร์วิค และลูเทอร์ กูลิค สามารถสรุปได้ดังปรากฏในตารางที่ 1

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ตารางที่ 1 สรุปภาพรวมระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

(n=102)

ระดับความคิดเห็น	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย	อันดับ
การวางแผนงาน (Planning: P)	4.95	มากที่สุด	3
การจัดหน่วยงาน (Organizing: O)	4.91	มากที่สุด	6
การจัดตัวบุคคล (Staffing: S)	4.95	มากที่สุด	3
การอำนวยการ (Directing: D)	4.98	มากที่สุด	1
การประสานงาน (Coordinating: Co)	4.92	มากที่สุด	5
การรายงาน (Reporting: R)	4.59	มากที่สุด	7
การบริหารงบประมาณ (Budgeting: B)	4.98	มากที่สุด	1

จากตารางที่ 1 สรุปภาพรวมระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อยู่ในระดับมากที่สุดทุกประเด็น ได้แก่ การอำนวยการ (ค่าเฉลี่ย 4.98) การบริหารงบประมาณ (ค่าเฉลี่ย 4.98) การวางแผนงาน (ค่าเฉลี่ย 4.95) การจัดตัวบุคคล (ค่าเฉลี่ย 4.98) การประสานงาน (ค่าเฉลี่ย 4.92) และการรายงาน (ค่าเฉลี่ย 4.59)

3. ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร วิเคราะห์ตามประเด็นด้านความพึงพอใจต่อคณะกรรมการ ศพก. ความพึงพอใจต่อการพัฒนาองค์ประกอบของ ศพก. และการให้บริการ โดยสามารถสรุปประเด็นได้ดังปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจต่อศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

(n=102)

ประเด็นความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ย (SD)	ความหมาย	อันดับ
คณะกรรมการ ศพก.	4.54 (0.406)	มากที่สุด	
- ประธานคณะกรรมการ ศูนย์ ศพก. เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ	4.79 (0.430)	มากที่สุด	1
- มีคณะกรรมการ ศูนย์ ศพก. เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีส่วนร่วม	4.75 (0.455)	มากที่สุด	2
- มีผู้ประสานงาน ศูนย์ ศพก. เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีส่วนร่วม	4.72	มากที่สุด	3

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ประเด็นความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ย (SD) (0.453)	ความหมาย	อันดับ
การพัฒนาองค์ประกอบของ ศพก.	4.26 (0.454)	มากที่สุด	
- ความพร้อมในการเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชน และเป็นสถานที่ให้บริการข่าวสารและบริการด้านการเกษตร	4.71 (0.479)	มากที่สุด	3
- เกษตรกรต้นแบบ เป็น Smart Farmer มีความรู้ทักษะและพร้อมในการถ่ายทอด เป็นที่ยอมรับของชุมชน	4.77 (0.443)	มากที่สุด	1
- การพัฒนาแปลงเรียนรู้ ให้มีความพร้อมในการถ่ายทอดความรู้ ที่ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมีป้ายแปลงชัดเจน	4.75 (0.455)	มากที่สุด	2
การให้บริการ	4.54 (0.451)	มากที่สุด	
- การถ่ายทอดความรู้	4.61 (0.491)	มากที่สุด	3
- การให้บริการข้อมูลข่าวสาร	4.62 (0.488)	มากที่สุด	2
- การให้บริการด้านการเกษตร	4.63 (0.486)	มากที่สุด	1

จากตารางที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจต่อศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร มีดังนี้
คณะกรรมการ พบว่าเกษตรกรมีความพอใจระดับมากที่สุด ในประเด็นที่พึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ ประธานคณะกรรมการ ศูนย์ ศพก. เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ (ค่าเฉลี่ย 4.79)คณะกรรมการ ศูนย์ ศพก. เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีส่วนร่วม (ค่าเฉลี่ย 4.75) ผู้ประสานงาน ศูนย์ ศพก. เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีส่วนร่วม (ค่าเฉลี่ย 4.72)
การพัฒนาองค์ประกอบศูนย์ ศพก. พบว่าเกษตรกรมีความพอใจระดับมากที่สุด ในประเด็นที่พึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ เกษตรกรต้นแบบ เป็น Smart Farmer มีความรู้ทักษะและพร้อมในการถ่ายทอด เป็นที่ยอมรับของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.77) การพัฒนาแปลงเรียนรู้ ให้มีความพร้อมในการถ่ายทอดความรู้ ที่ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมีป้ายแปลงชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 4.75) ความพร้อมในการเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชน และเป็นสถานที่ให้บริการข่าวสารและบริการด้านการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 4.71)

การให้บริการ พบว่าเกษตรกรมีความพอใจระดับมากที่สุด ในประเด็นที่พึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ การให้บริการด้านการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 4.63) การให้บริการข้อมูลข่าวสาร (ค่าเฉลี่ย 4.62) การถ่ายทอดความรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.61)

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ตารางที่ 3 สรุปภาพรวมความพึงพอใจต่อศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

(n=102)

ความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ย	S.D	ความหมาย	อันดับ
คณะกรรมการ	4.54	0.406	มากที่สุด	1
การพัฒนาองค์ประกอบศูนย์ ศพก.	4.26	0.454	มากที่สุด	3
การให้บริการ	4.54	0.451	มากที่สุด	1

จากตารางที่ 3 การวิเคราะห์สรุปภาพรวมความพึงพอใจต่อศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร พบว่าสรุปภาพรวมความพึงพอใจต่อศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อยู่ในระดับมากที่สุดทุกประเด็น ได้แก่ คณะกรรมการ (ค่าเฉลี่ย 4.54) การให้บริการ (ค่าเฉลี่ย 4.54) และการพัฒนาองค์ประกอบศูนย์ ศพก. (ค่าเฉลี่ย 4.26)

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร วิเคราะห์ตามประเด็นด้านปัญหาการบริหารจัดการศูนย์ ศพก. ปัญหาต่อคณะกรรมการ ศพก. ปัญหาต่อการพัฒนาองค์ประกอบของ ศพก. และปัญหาการให้บริการ โดยสามารถสรุปประเด็นได้ดังปรากฏในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ระดับปัญหาของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

(n = 102)

ประเด็นปัญหา	ค่าเฉลี่ย (SD)	ความหมาย	อันดับ
การบริหารจัดการศูนย์ ศพก.	2.69 (0.869)	ปานกลาง	
- การวางแผนงานของศูนย์ ศพก.	2.71 (0.863)	ปานกลาง	1
- การจัดหน่วยงานของศูนย์ ศพก.	2.71 (0.863)	ปานกลาง	1
- การจัดตัวบุคคลของศูนย์ ศพก.	2.69 (0.879)	ปานกลาง	5
- การอำนวยการของศูนย์ ศพก.	2.67 (0.894)	ปานกลาง	7
- การประสานงานของศูนย์ ศพก.	2.68 (0.881)	ปานกลาง	6
- การรายงานของศูนย์ ศพก.	2.70	ปานกลาง	3

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11
The 11th STOU National Research Conference

ประเด็นปัญหา	ค่าเฉลี่ย (SD)	ความหมาย	อันดับ
- การบริหารงบประมาณของศูนย์ ศพก.	2.70 (0.865)	ปานกลาง	3
คณะกรรมการ ศพก.	1.39 (0.416)	น้อยที่สุด	
- ไม่มีการประสานงานการทำงานกับศูนย์เครือข่ายและหน่วยงานอื่น ๆ	1.51 (0.502)	น้อยที่สุด	2
- ไม่มีการเชื่อมโยงการทำงานร่วมกับชุมชน	1.49 (0.522)	น้อยที่สุด	3
- ไม่มีความสามัคคีของคณะกรรมการ ศูนย์ ศพก.	1.53 (0.502)	น้อยที่สุด	1
การพัฒนาองค์ประกอบ ศูนย์ ศพก.	1.72 (0.479)	น้อยที่สุด	
- พื้นที่บริเวณศูนย์ ไม่มีความพร้อม และเหมาะสม เช่น ประสบปัญหาภัยธรรมชาติ	2.17 (0.676)	น้อย	2
- สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น อุปกรณ์ สื่อการส่งเสริม และเครื่องมือการสาธิต มีไม่เพียงพอ	2.06 (0.729)	น้อย	4
- นวัตกรรม และเทคโนโลยีการเกษตร มีราคาสูง ไม่สามารถนำมาปรับใช้ได้	2.11 (0.807)	น้อย	3
- ภูมิทัศน์โดยรอบไม่สวยงาม ทำให้พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่ได้	2.22 (0.804)	น้อย	1
การให้บริการ	1.58 (0.465)	น้อยที่สุด	
- การแก้ปัญหาและรับเรื่องร้องเรียนไม่ทั่วถึง	1.63 (0.486)	น้อยที่สุด	2
- การติดตามประเมินผลผู้รับบริการไม่ทั่วถึง	1.66 (0.477)	น้อยที่สุด	1
- การสอบถามความพึงพอใจหลังการรับบริการไม่ทั่วถึง	1.60 (0.493)	น้อยที่สุด	3

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

จากตารางที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลระดับปัญหาของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร มีดังนี้

การบริหารจัดการศูนย์ ศพก. ปัญหาระดับปานกลาง ในประเด็นการวางแผนงานของศูนย์ ศพก. (ค่าเฉลี่ย 2.71) การจัดหน่วยงานของศูนย์ ศพก. (ค่าเฉลี่ย 2.71) การบริหารงบประมาณของศูนย์ ศพก. (ค่าเฉลี่ย 2.70) การรายงานของศูนย์ ศพก. (ค่าเฉลี่ย 2.70) การจัดตัวบุคคลของศูนย์ ศพก. (ค่าเฉลี่ย 2.69) การประสานงานของศูนย์ ศพก. (ค่าเฉลี่ย 2.68) และการอำนวยการของศูนย์ ศพก. (ค่าเฉลี่ย 2.67)

คณะกรรมการ ปัญหาระดับน้อยที่สุด โดยประเด็นที่มีปัญหามากที่สุด ได้แก่ ไม่มีความสามัคคีของคณะกรรมการ ศูนย์ ศพก. (ค่าเฉลี่ย 1.53) ไม่มีการประสานงานการทำงานกับศูนย์เครือข่ายและหน่วยงานอื่นๆ (ค่าเฉลี่ย 1.51) และไม่มีการเชื่อมโยงการทำงานร่วมกับชุมชน (ค่าเฉลี่ย 1.49)

การพัฒนาองค์ประกอบศูนย์ ศพก. ปัญหาระดับน้อยที่สุด โดยประเด็นที่มีปัญหามากที่สุด ได้แก่ ระดับน้อยในประเด็นภูมิทัศน์โดยรอบไม่สวยงาม ทำให้พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่ได้ (ค่าเฉลี่ย 2.22) พื้นที่บริเวณศูนย์ ไม่มีความพร้อม และเหมาะสม เช่น ประสบปัญหาภัยธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย 2.17) นวัตกรรม และเทคโนโลยีการเกษตร มีราคาสูง ไม่สามารถนำมาปรับใช้ได้ (ค่าเฉลี่ย 2.11) และสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น อุปกรณ์ สื่อการส่งเสริม และเครื่องมือการสาธิต มีไม่เพียงพอ (ค่าเฉลี่ย 2.06)

การให้บริการ ปัญหาระดับน้อยที่สุด โดยประเด็นที่มีปัญหามากที่สุด ได้แก่ การติดตามประเมินผลผู้รับบริการไม่ทั่วถึง (ค่าเฉลี่ย 1.66) การแก้ปัญหาและรับเรื่องร้องเรียนไม่ทั่วถึง (ค่าเฉลี่ย 1.63) และการสอบถามความพึงพอใจหลังการรับบริการไม่ทั่วถึง (ค่าเฉลี่ย 1.60)

ตารางที่ 5 สรุปภาพรวมระดับปัญหาของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

(n=102)

ปัญหา	ค่าเฉลี่ย	S.D	ความหมาย	อันดับ
การบริหารจัดการศูนย์ ศพก.	2.69	0.869	ปานกลาง	4
คณะกรรมการ	1.39	0.416	น้อยที่สุด	1
การพัฒนาองค์ประกอบศูนย์ ศพก.	1.72	0.479	น้อยที่สุด	3
การให้บริการ	1.58	0.465	น้อยที่สุด	2

จากตารางที่ 5 การวิเคราะห์สรุปภาพรวมระดับปัญหาของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร พบว่าสรุปภาพรวมระดับปัญหาของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อยู่ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ คณะกรรมการ (ค่าเฉลี่ย 1.39) การให้บริการ (ค่าเฉลี่ย 1.58) และการพัฒนาองค์ประกอบศูนย์ ศพก. (ค่าเฉลี่ย 1.72) และอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การบริหารจัดการศูนย์ ศพก. (ค่าเฉลี่ย 2.69)

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ด้านข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร มีผู้ให้ข้อเสนอแนะ 3 ประเด็นได้แก่ การให้ความสำคัญกับเกษตรกรยึดเกษตรกรเป็นที่ตั้ง การจัดทาคู่มือความรู้ที่ดีและสมัยใหม่ และการจัดหางบประมาณสนับสนุนเพิ่มเติม สามารถสรุปได้ดังปรากฏในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ข้อมูลข้อเสนอแนะของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

(n=35)

ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
การให้ความสำคัญกับเกษตรกร ยึดเกษตรกรเป็นที่ตั้ง	11	31.4	2
จัดทาคู่มือความรู้ที่ดี และสมัยใหม่	9	25.7	3
จัดหางบประมาณสนับสนุนเพิ่มเติม	15	42.9	1

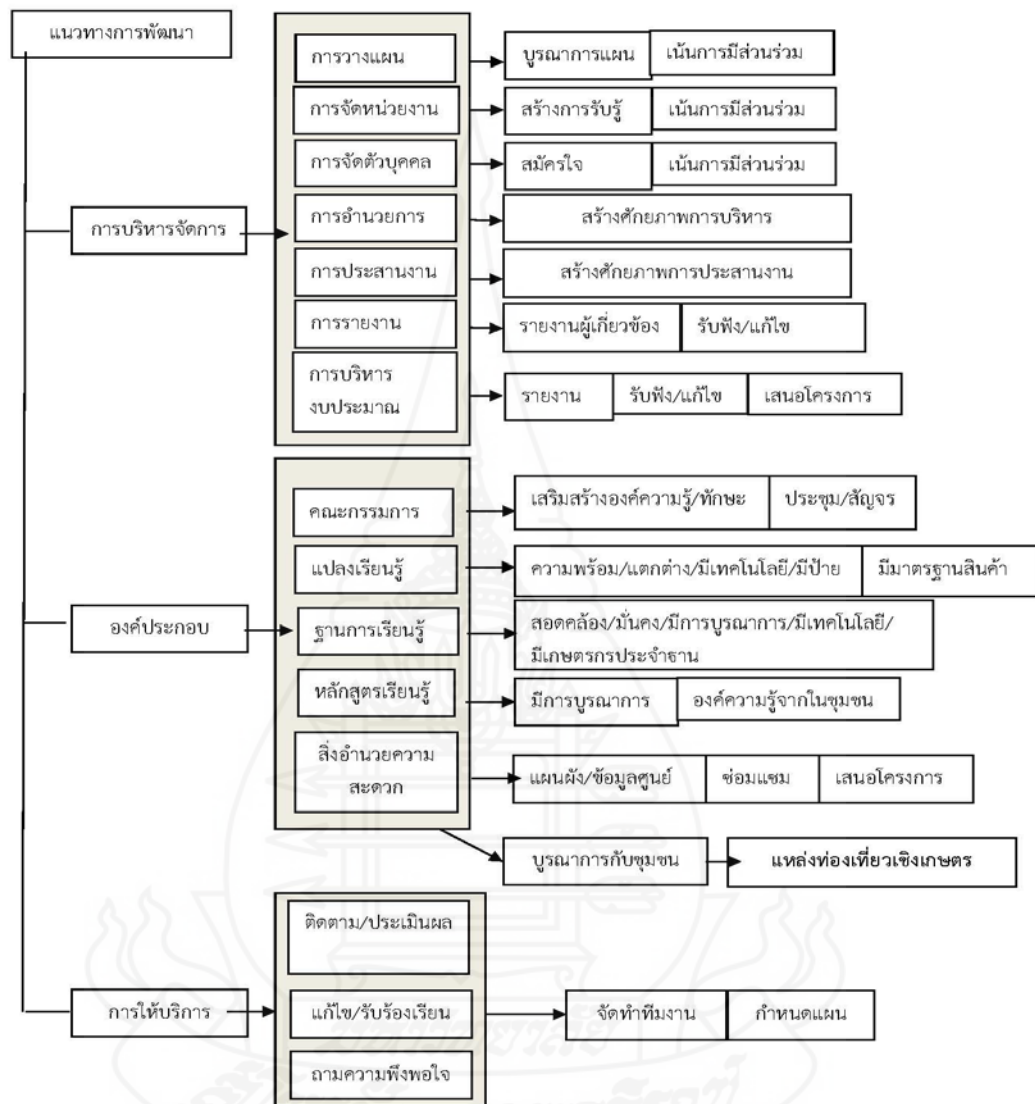
จากตารางที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 42.9 ให้ข้อเสนอแนะด้านการจัดหางบประมาณสนับสนุนเพิ่มเติม รองลงมาร้อยละ 31.4 ให้ข้อเสนอแนะด้านการให้ความสำคัญกับเกษตรกร ยึดเกษตรกรเป็นที่ตั้ง และร้อยละ 25.7 ให้ข้อเสนอแนะด้านจัดทาคู่มือความรู้ที่ดี และสมัยใหม่

5. แนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จากการสนทนากลุ่ม ได้แนวทางการพัฒนา ประกอบไปด้วย 4 แนวทาง ได้แก่ 1) การบริหารจัดการเน้นการมีส่วนร่วมและการบูรณาการ วิธีปฏิบัติโดยการเชิญผู้นำเกษตรกร เกษตรกร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมในการวางแผนการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณตลอดจนแลกเปลี่ยนบูรณาการองค์ความรู้ต่างๆ เพื่อสร้างแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนสอดคล้องกับทุกส่วนงาน และการดำเนินงานทุกอย่างต้องตรวจสอบได้ 2) การสร้างการรับรู้บทบาทหน้าที่และองค์ความรู้ของคณะกรรมการ วิธีปฏิบัติโดยการอบรมให้ความรู้ถึงบทบาทหน้าที่แก่คณะกรรมการศูนย์ และของงบประมาณสนับสนุนเพื่ออบรมด้านองค์ความรู้ทางการเกษตรแก่คณะกรรมการเพื่อการพัฒนาและต่อยอดหลักสูตรการเรียนรู้ 3) การปรับปรุงองค์ประกอบศูนย์และพัฒนาสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร วิธีปฏิบัติโดยการพัฒนาฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนรู้เรื่องการลดต้นทุนการผลิตข้าว การเพิ่มผลผลิตข้าวเป็นหลัก และพัฒนาฐานการเรียนรู้ด้านเกษตรผสมผสาน ด้านประมง ด้านปศุสัตว์ และให้ความสำคัญด้านเทคโนโลยีทางการเกษตรสมัยใหม่ควบคู่เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ให้ครอบคลุมกิจกรรมทางการเกษตรทั้งหมด เมื่อพัฒนาพร้อมแล้ว นำกิจกรรมของศูนย์ร่วมบูรณาการกับกิจกรรมกลุ่มอื่นๆ ภายในชุมชน ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ซึ่งมีกิจกรรมการผลิตขนมไทย การแปรรูปอาหารจากปลา และการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปทางการเกษตร เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตรภายในชุมชนได้อย่างยั่งยืน และ 4) การให้บริการเน้นการสร้างทีมงานและแผนการปฏิบัติงาน วิธีปฏิบัติโดยการสร้างทีมงานที่ประกอบด้วยคณะกรรมการศูนย์ ผู้นำเกษตรกร และตัวแทนเกษตรกร ลงไปปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ถ่ายทอดองค์ความรู้เชิงรุกภายในพื้นที่นั้นๆ พร้อมเก็บข้อมูลปัญหาและข้อร้องเรียนนำมาหาวิธีการแก้ไข และกำหนดแผนในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจนปฏิบัติได้จริง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ภาพที่ 2 สรูปแนวทางการพัฒนา

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

อภิปรายผล

1. **สภาพทั่วไปของเกษตรกร** ร้อยละ 67.6 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 56.39 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับการศึกษาของ นันทริยา สุวรรณล้อม (2559 : น. 114) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน และ สุพรรณ บุตรด้วง (2560 : น. 113) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จังหวัดหนองบัวลำภู อภิปรายได้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุค่อนข้างมาก มีประสบการณ์การทำงานเกษตรค่อนข้างมาก เฉลี่ย 24.02 ปี อาจจะส่งผลต่อวิธีการทำการเกษตรที่ปฏิบัติแบบดั้งเดิม ไม่ยอมรับหรือปรับตามเทคโนโลยีสมัยใหม่ทำให้การเข้ามารับบริการในศูนย์ค่อนข้างน้อย เฉลี่ย 3.79 ครั้ง จึงควรพัฒนาฐานการเรียนรู้ภายในศูนย์ให้ตรงกับความต้องการของเกษตรกรและเห็นผลแตกต่างจากการทำการเกษตรทั่วไป

2. **การบริหารจัดการศูนย์ ศพก.** เกษตรกรส่วนใหญ่ทราบถึงการดำเนินงานทุกด้าน ยกเว้นด้านการรายงาน และส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานในระดับมากที่สุดทุกด้าน สอดคล้องกับข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของกลุ่มแปลงใหญ่ อภิปรายได้ว่า ศูนย์เรียนรู้ ศพก.กับเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่มีการดำเนินงานที่ควบคู่กับสมาชิกแปลงใหญ่บางรายก็อยู่ในสมาชิกของศูนย์เรียนรู้ด้วยเช่นกัน ตลอดจนการประชุม การอบรมถ่ายทอดความรู้ก็ดำเนินการผ่านศูนย์เรียนรู้ ศพก. เป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่ทราบถึงการดำเนินงานของศูนย์ ศพก. และให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการศูนย์ ศพก.

3. **ความพึงพอใจต่อศูนย์ ศพก.** มีความพึงพอใจระดับมากที่สุดทุกประเด็น สอดคล้องกับการศึกษาของสุพรรณ บุตรด้วง (2560) และนันทริยา สุวรรณล้อม (2559) อภิปรายได้ว่าเกษตรกรต้นแบบมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนของศูนย์ โดยเกษตรกรต้นแบบส่วนใหญ่ต้องเป็นที่ยอมรับของชุมชน และเกษตรกรในพื้นที่อยู่แล้ว แต่เกษตรกรต้นแบบต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อปรับตัวให้ทันต่อเทคโนโลยีและวิทยาการสมัยใหม่ สามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร และ นำองค์ความรู้มาพัฒนาศูนย์ฯ สูการเป็นผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลงต่อไป ด้านการให้บริการศูนย์เรียนรู้ เน้นการให้บริการด้านการถ่ายทอดความรู้ การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้กับเกษตรกรเป็นหลัก ส่วนด้านอื่นๆ เกษตรกรต้นแบบอาจจะไม่รู้บทบาทหน้าที่ จึงควรกำหนดให้มีแนวทางที่ชัดเจนเกี่ยวกับการบริการด้านอื่นๆ เช่น กำหนดช่องทางการติดต่อหรือช่องทางการประสานกับหน่วยงานของรัฐ รวมถึงแนวทางที่ชัดเจนในการสอบถามความพึงพอใจหลังการเข้ารับบริการของเกษตรกร และในด้านการพัฒนาศูนย์จะมีกิจกรรมที่มีดำเนินการเป็นประจำและพัฒนาต่อยอดตามเทคโนโลยีอยู่เสมอ แต่มีประเด็นที่ต้องเพิ่มเติม ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น อุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวก วัสดุและเครื่องมือในการสาธิต อาจเนื่องด้วยงบประมาณที่ลงมาพัฒนามีข้อจำกัด ด้านวัตถุประสงค์การจัดซื้อจัดจ้าง ที่ไม่สามารถซื้ออุปกรณ์คงทนถาวรได้ หรือข้อจำกัดด้านปริมาณงบประมาณที่ลงมา จึงอาจทำให้การจัดหาอุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ

4. **ปัญหาการบริหารจัดการของศูนย์เรียนรู้ ศพก.** ด้านการบริหารจัดการศูนย์ ศพก. มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ขัดแย้งกับการศึกษาของ สุพรรณ บุตรด้วง (2560) อภิปรายได้ว่า ประเด็นการบริหารจัดการของศูนย์ เป็นประเด็นที่ไม่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเกษตรแต่เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน กำหนดกลยุทธ์ ซึ่งเกษตรกรต้นแบบและคณะกรรมการศูนย์ส่วนใหญ่ไม่มีความชำนาญ ขาดความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการบริหารจัดการ โดยส่วนใหญ่จะเป็นเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐเป็นผู้ขับเคลื่อนและดำเนินการให้ ดังนั้นการบริหารจัดการที่ไม่ได้มาจากตัวเกษตรกรต้นแบบและคณะกรรมการอาจทำให้ไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกรอย่างแท้จริง อีกประการก็เนื่องด้วยเจ้าหน้าที่ที่มีภารกิจงาน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

อันจึงทำให้ไม่สามารถขับเคลื่อนงานบริหารจัดการศูนย์ได้เต็มที่ จึงอาจส่งผลให้การดำเนินงานบริหารจัดการศูนย์ไม่ต่อเนื่อง ไม่ออกมาเป็นที่ต้องการของเกษตรกร

5. แนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ ศพก. ประกอบด้วย 4 แนวทาง ได้แก่ 1) การบริหารจัดการเน้นการมีส่วนร่วมและการบูรณาการ 2) การสร้างการรับรู้บทบาทหน้าที่และองค์ความรู้ของคณะกรรมการ 3) การปรับปรุงองค์ประกอบศูนย์และพัฒนาสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และ 4) การให้บริการเน้นการสร้างทีมงาน และแผนการปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการ สอดคล้องกับการศึกษาของ สุพรรณ บุตรด้วง (2560) และอัญชลี ปัญญาควรว (2559) อภิปรายได้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญต่อการบริหารจัดการทั้งของตัวคณะกรรมการเอง และของเกษตรกรเพื่อที่จะให้การวางแผนการดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามความต้องการของเกษตรกร อีกทั้งเกษตรกรต้นแบบและคณะกรรมการ ที่ต้องเพิ่มพูนองค์ความรู้ ทั้งด้านการเกษตร ด้านการถ่ายทอด และด้านงานเอกสาร เพื่อการพัฒนาที่ดีขึ้นไป นอกจากนี้การสร้างขวัญกำลังใจให้แก่เกษตรกรต้นแบบและคณะกรรมการก็มีความสำคัญต่อการพัฒนาศูนย์ต่อไป นอกจากนี้จะต้องพัฒนาด้านหลักสูตรการเรียนรู้ แพลงเรียนรู้ ฐานการเรียนรู้ สิ่งอำนวยความสะดวก และข้อมูลด้านการเกษตรไปพร้อมกัน โดยที่องค์ความรู้จะต้องเป็นที่ยอมรับของเกษตรกร และสามารถจับต้องได้ ในส่วนของการให้บริการสิ่งสำคัญจะต้องมีแผนการให้บริการ เพื่อที่จะได้เป็นแนวทางให้แก่คณะกรรมการและทีมงานจุดยืนที่มีความชัดเจนในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับการศึกษาของ ณิชภัทร ดุลยกุล (2564: น. 84 - 85) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรจังหวัดนราธิวาส พบว่า มีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ การเพิ่มศักยภาพด้านการจัดการผลผลิตทางการเกษตร กระตุ้นให้เกิดการทำงานแบบบูรณาการ สร้างความเข้มแข็งของคณะกรรมการ สร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกร และส่งเสริมให้เกิดการยกระดับศูนย์เรียนรู้ และสอดคล้องกับการศึกษาของ มุกดา โปทา (2562 : 78) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรผู้นำในศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า แนวทางการพัฒนาเกษตรกรผู้นำในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีแนวทางการพัฒนาในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาคุณลักษณะเกษตรกร ผู้นำการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมด้วยวิธีการต่างๆ ให้ความสำคัญแนวทางการพัฒนาในระดับปานกลาง 2 ด้าน ได้แก่ การส่งเสริมการมีส่วนร่วม และการเชื่อมโยงและสร้างเครือข่าย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการดำเนินงานวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการ ศพก. จากงานวิจัยประเด็นที่จะต้องให้ความสำคัญคือเรื่องการบริหารจัดการศูนย์ ฯ ต้องมีการดำเนินงานที่ชัดเจนและต่อเนื่อง ผลการวิจัยสามารถนำแนวทางไปปรับใช้ต่อคณะกรรมการ โดยการดำเนินงานของคณะกรรมการต้องมีความเต็มใจ เข้าใจ มีการสร้างการรับรู้ สร้างเสริมศักยภาพ การรับฟังเพื่อแก้ไข และสร้างการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการทุกท่านในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของศูนย์ เพื่อสร้างประโยชน์ต่อการพัฒนา ศพก. และเกษตรกร

1.2 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากงานวิจัยประเด็นที่จะต้องให้ความสำคัญคือเรื่องของการบูรณาการงานร่วมกัน การติดตามให้คำปรึกษา และแก้ไขปัญหาพร้อมกันซึ่งยังไม่มีมีความต่อเนื่อง ชัดเจน และไม่ให้ความสำคัญกับการดำเนินงาน ผลการวิจัยสามารถนำแนวทางไปปรับใช้ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้โดยการที่ทุกภาคส่วนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ในการบูรณาการตั้งแต่เริ่มต้นและต่อเนื่องจนจบปีงบประมาณ ในเรื่องการบริหารจัดการ การพัฒนาองค์ประกอบศูนย์ และการให้บริการ เพื่อการวางแผนทางในการพัฒนาที่ตรงตามวัตถุประสงค์และประโยชน์ต่อการพัฒนา ศพก. และเกษตรกร

2. ข้อเสนอแนะในการทำงานวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของอำเภออื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบหาระดับความสำเร็จของการดำเนินงานของศูนย์ ศพก.อำเภอฝากให้กับอำเภออื่นๆ

2.2 ควรศึกษาความพึงพอใจต่อคณะกรรมการในการบริหารจัดการศูนย์ ศพก. เพื่อที่จะได้มีข้อมูลมาวิเคราะห์ในเชิงลึกได้อีก

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร (2563) คู่มือการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร.

กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการเกษตร

นิชาภัทร ดุลยกุล (2564) "แนวทางการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จังหวัดนราธิวาส" (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.

นันทริยา สุวรรณล้อม (2559) "การพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน" วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

มุกดา โทปา (2560) "แนวทางการพัฒนาเกษตรกรผู้นำในศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จังหวัดสิงห์บุรี" (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

สุพรรณ บุตรด้วง (2560) "แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จังหวัดหนองบัวลำภู" วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

สำนักงานเกษตรอำเภอฝากให้ (2563) การดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร พระนครศรีอยุธยา สำนักงานเกษตรอำเภอฝากให้

_____. (2563) แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ ปี 2561-2565 ฉบับทบทวนปี 2562 พระนครศรีอยุธยา สำนักงานเกษตรอำเภอฝากให้

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2563) สถานการณ์สินค้าเกษตรที่สำคัญและแนวโน้ม กรุงเทพมหานคร สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

อัญชลี ปัญญาควา (2559) "แนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา" วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและพัฒนาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่